

เทศน์เช้า วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๔๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

คนเราส่วนใหญ่เวลาตายไป หลักการส่วนใหญ่จะเป็นแบบนั้น เป็นแบบนั้นเพราะว่า เวลาตายออกไปแล้วมันต้องออกไป คนเราจะทำคุณงามความดีและทำความไม่ดีมันมีละเล้ากัน ถ้าทำคุณงามความดีกับไม่ทำคุณงามความดีละเล้ากัน มันต้องไปส่วนที่ว่า ไปตรงที่ว่าไป ยมบาล ไปหาส่วนแยกก่อน แต่ถ้าทำคุณงามความดีมากมันก็ไปเลย แต่ถ้าทำคุณงามความดีถึงที่สุดไปสวรรค์เลย ไม่ผ่าน มันไม่ต้องเป็นอย่างนั้นทุกสิ่งไป แต่ส่วนใหญ่จะเป็นแบบนั้น แต่ไม่ เป็นแบบนั้น เห็นไหม

นั่นเขาถึงว่าถ้าเวลาคนเราตายแล้วต้องไปเป็นแบบนั้น ก็คือว่าออกจากร่างไปจะเห็นเรา นอนอยู่ที่เปล่า เห็นเราเป็นอย่างนั้นไหม? ถ้าเราทำคุณงามความดีมาไม่ต้อง ไปจำตุม เหมือน ในพระไตรปิฎก เห็นไหม เวลาจะตายขึ้นไปรถม้ามารับทุกชั้นเลย เปิดทุกชั้นให้คนเราไปได้ ถ้า เราทำคุณงามความดีมาก แต่ถ้าทำบาปอกุศลมากมันก็ต้องไปเลย มันก็ตกต่ำไปเลยเหมือนกัน ตกต่ำไปเลย แต่ถ้าคนเราครึ่งๆ กลางๆ ทำคุณงามความดีด้วย ทำบาปอกุศลด้วย มัน ๕๐-๕๐ ก็ ต้องไปก่อน

เวลาไปก่อนเวลาไปอย่างนั้น ถ้ามันตายโดยที่ว่ามีสติสัมปชัญญะ แต่คนถ้าตายโดยมี สติสัมปชัญญะ เวลาโบราณเขาถึงสอนว่าเวลาใกล้ตายให้นึกถึงพุทธโฆ ให้ถึงนีกพระก่อน ทำคุณ งามความดีไว้ คุณงามความดีก็เป็นความดี ทำความชั่วไว้ก็เป็นความชั่วในหัวใจ แต่ถ้าเราออก จากบ้านไป เราใส่ชุดไหนออกไปก่อน

นี่ก็เหมือนกัน เวลาเราออกจากร่างไป ถ้ามีสติสัมปชัญญะเราจะออกจากร่างไปด้วย อะไร? ด้วยความดีก่อน มันเสวยบุญก่อนไง เสวยบุญ บาปอกุศลก็อยู่อย่างนั้น เสวยบุญก่อน เรา เกิดมาถึงได้ลุ่มๆ ดอนๆ ไร เราเกิดมาเวลาทุกข์ เห็นไหม ถ้าเวลาเราทุกข์ เราทุกข์ของเรา ทุกข์

มันมี ๒ อย่าง ทุกข์กายกับทุกข์ใจ แต่เราบำเรอร่างกายกัน เรามองกันเฉพาะว่าทุกข์ของกาย เราพยายามแสวงหาเรื่องของกาย เพื่อความอยู่ของกาย ให้กายนี้มีความสุข

โลกเศรษฐกิจจะเจริญ เจริญเพราะเรื่องของปัจจัย ๔ เครื่องอยู่อาศัย แต่เขาลืมมองสิ่งหนึ่ง คือว่าความสุข ความทุกข์อันแท้จริงคือหัวใจ หัวใจของสัตว์โลกเป็นสิ่งที่รับรู้ความสุขและความทุกข์อันแท้จริง แต่เครื่องอยู่อาศัย เครื่องบำรุงบำเรอชั่วครั้งชั่วคราวไป เพื่อให้มันผ่อนคลาย ความผ่อนคลายของโลกเขา เรามองทางโลกเขา เราถึงต้องสร้างคุณงามความดี เพราะการสละทาน ให้ทาน เพราะใจมันคิดมันถึงได้สละได้ ใจเราคิด เราสละแล้วออกจากหัวใจ ถ้าเราไม่คิด เราไม่สละ อย่างไรก็ตามเราก็ทำไม่ได้ มันมีความคิดในหัวใจ คิดแต่ยังไม่ทำ ผัดวันประกันพรุ่งมันก็ทำไม่ได้

นี่มันเข้าถึงใจ เข้าถึงใจตรงริเริ่มออกมาจากใจ ใจคิดออกมาจากสละทานอยากทำบุญกุศล นี่บุญกุศลมันเข้าถึงใจดวงนั้น ใจกินกุศลเป็นเรื่องของอารมณ์ เป็นเรื่องของบุญกุศล เป็นเรื่องของใจ เรื่องของใจกินบุญกุศลเป็นอาหาร กินอารมณ์เป็นอาหาร เรื่องของปากเรื่องของท้อง กินปัจจัย ๔ เป็นอาหาร ปัจจัย ๔ เครื่องอยู่อาศัย มันอยู่อาศัยไปอย่างนั้น มันจะพึงพาอาศัยกันก็ได้ ใครจะหยิบยื่นให้ก็ได้ ตกทุกข์ได้ยากใครจะพึงพาอาศัยกันก็ได้ แต่เรื่องบุญกุศล เวลามันทุกข์ในหัวใจ คนจะปลอบได้แต่เรื่องภายนอก ปลอบประโลมได้แต่เรื่องของการปลอบประโลม แต่หัวใจมันก็ทุกข์ร้อนของมันอยู่อย่างนั้น มันเข้าถึงไม่ได้ถ้าเราไม่พยายามเปลี่ยนแปลงของเรา

ถ้าเราเปลี่ยนแปลงของเรา เราฉลาดขึ้นมา เราเริ่มทำบุญกุศลของเรา เริ่มสละทานออกไป บุญกุศลไม่เฉพาะให้ทาน การให้อภัย การให้วิชาการ การให้ธรรมนี้เป็นบุญกุศลอย่างยิ่ง ให้วิชาการ ให้ทุกอย่าง การให้การสละทานออกไป อันนั้นเป็นเรื่องย้อนกลับมาถึงใจของเรา ใจของเราจะได้รับสิ่งนี้เป็นเครื่องอยู่อาศัย ใจของเรายึดมั่นถือมั่นเรื่องของมันได้ มันมีที่พึ่งอาศัย มันมีที่พึ่งที่เกาะที่เกี่ยว มันก็มีที่ปลงวางใจได้ แต่เดิมมันปลงวางใจไม่ได้ ใจเราคิดโดยขับไล่ไปตามกิเลส ความคิดของเรามันขับไล่ออกไป

เราคิด เห็นไหม เราคิด เรานึก เราคิดว่าเราคิดเรานึก แต่ความจริงมันมีกิเลสอาศัยอยู่ในหัวใจ ความคิดความนึกไปด้วย แล้วมันขับไล่ มันขับดันออกไปตามประสาของมัน แล้วมันอยู่ที่บุญกุศลของใจ บุญกุศลคือว่าความสะสมมา เป็นจิตนิสัย ความชอบของใคร ความสนใจของใคร ใครสนใจอย่างไรมันก็ทำอย่างนั้นเพื่อให้สนใจของมันเป็นแบบนั้น อันนี้เครื่องอยู่อาศัย ถ้า

อย่างนี้มันพอปลงพอวางได้ แต่มันก็เป็นเครื่องอยู่อาศัย เป็นเรื่องของเปลือกๆ เห็นใหม่ เรื่องของเปลือกๆ เรื่องของเครื่องอยู่อาศัยเข้าไป แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าสิ่งที่เป็ความสุขอย่างยิ่ง มันก็ไม่พ้นเรื่องทำความสงบของใจ

ถ้าความสงบของใจมันต้องฝืนใจ สิ่งที่มีความคิดอยู่มันก็คิดได้ คิดไปตามประสาโลกมันคิดของมันไป แต่ถ้าเราทำความสงบเข้ามา เราจะฝืนความคิดของเราแล้ว เราเริ่มฝืนความคิดของเรา เราเริ่มจะควบคุมตัวเองของเราได้ แต่เดิมเราเป็นขี้ข้าของเราเอง เราคิดว่าเรานี้เป็นคนฉลาด เราคิดว่าเราเกิดมาแล้วเราจะมีอำนาจวาสนา แต่เราต้องเป็นขี้ข้าของความคิด มันพอใจมันถึงคิดไป เพราะมันพอใจ เราไม่เข้าใจความคิดของเรา เราก็คิดว่าเราคิดถูกต้อง มันพอใจมันก็คิดของมันออกไป คิดออกไปกิเลสก็พากันออกไป ทำตามความคิดของเรา แล้วเราเริ่มจะเอาชนะมัน เห็นใหม่ เริ่มตัดแปลงตน เริ่มทำความเห็นของเราเข้ามา

ความเห็นของเรา มันจะคิดขนาดไหนให้มันคิดอยู่ในกรอบ พุทโธ พุทโธ พุทธานุสติ มรณานุสติ คิดถึงความตายคนเรานั้นสลดสังเวช คิดถึงความตายมันต้องหาที่พึ่งอาศัย คิดถึงความตายมันเคยคิดออกไปตามประสาของมัน มันคิดแต่ว่ามันจะไม่เคยตาย มันจะพยายามแสวงหาสิ่งของมัน ให้สะสมของมันให้ได้มากที่สุด ให้ได้มากที่สุด ให้มีความคิดของมัน แล้วมันพอใจของมัน นั่นแหละคิดหาแต่สิ่งที่เป็นพินเป็นไฟ

การแสวงหาที่ต้องลงทุนลงแรง มันเป็นการเหนื่อยชั้นหนึ่ง การได้มายังต้องการเก็บรักษาอีกชั้นหนึ่ง แล้วความเก็บรักษาแล้ว ถ้าความคิดของเรานั้นตระหนัถ์เหนียวมันจะไม่เป็นประโยชน์ ไม่เป็นบุญกุศล ถ้ามันเป็นคนที่ฉลาดขึ้นมา เห็นใหม่ สิ่งที่เป็นสมบัติ นี้ที่โยมมาวันนี้ โยมสละทานมามันมาจากไหน? มันมาจากแรงงานของเราใช่ไหม? มันมาจากการที่เราแสวงหา มาใช่ไหม? แล้วเราแสวงหาขึ้นมา เราแสวงหาเป็นสมบัติของเราแล้ว เรายังพลิกแพลงเอามันให้สละออกไป ให้เป็นบุญกุศลของใจเราใช่ไหม?

นั่นแหละสมบัติของเรา ถ้าเรามีหัวใจที่เป็นบุญกุศล มันสามารถพลิกแพลงมันให้เป็นประโยชน์กับเราได้ เป็นประโยชน์กับเราขึ้นมาแล้วมันมีความชุ่มใจ มีความเย็นใจ คนเราหัวกระหายเขาบอกเลย จะทำประพฤติปฏิบัติต้องให้เรารำรวยก่อน ต้องให้เรามีความสุขก่อนเราถึงประพฤติปฏิบัติ ถ้าเรายังทุกข์ยากอยู่เราต้องพยายามหาอยู่หากินของเราก่อน

อันนี้ก็เหมือนกัน ถ้าหัวใจชุ่มเย็น หัวใจมันมีสิ่งที่ว่าเรารักขามา เราเก็บต้องมา เราสละทานออกไป เห็นไหม การสละทานออกไปใจมันชุ่มเย็นขึ้นมา มันเริ่มสละทานออกไป มันมีการเปลี่ยนแปลงของใจ ใจแต่เดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลงแล้วหมักหมม สิ่งที่ยังหมักหมมให้แต่ความทุกข์ แล้วมันเราร้อน แล้วมันย่ำคิดย่ำทำ ย่ำคิดย่ำทำ จะให้ทานไปก็ยังเสียดาย ยังคิดแต่อยากจะดึงจะรั้งไว้ แต่ถ้ามันมีความเคยให้ทานออกไป มันฝีกฝนขึ้นมา มันมีความชุ่มเย็นของใจขึ้นมา การสละทานออกไป

ทาน ศีล ภาวนา มันจะมีสละออกไปแล้ว ควบคุมใจไว้ให้ได้ แล้วพยายามภาวนาทำใจให้สงบขึ้นมา ถ้าใจสงบขึ้นมามันเริ่มปล่อยวาง มันปล่อยวางสิ่งที่เป็นเสี้ยนหนามของใจ สิ่งที่เป็นเสี้ยนหนามของใจ เวลามันคิดขึ้นมา เราคิดขึ้นมาเราก็คอดกณะ คิดอยู่คนเดียวขึ้นมาเราคอดก สิ่งที่ไม่มียะไร ความเบื่อหน่ายของชีวิต ชีวิตนี้มีความสุข มีความสุขมาก มีสมบัติมหาศาลก็แล้วแต่ แต่มันก็อาลัยอวรณ์ ความอาลัยอวรณ์ในความคิดของตัวเองมันก็หมักหมม นี่มันทิ่มแทงใจของเราเป็นอย่างนี้

นี่ความทุกข์เป็นอริยสัจ ความจริงมันเป็นอริยสัจของมันโดยธรรมชาติของมัน แต่เพราะเราไม่เข้าใจ เราไม่แสวงหา เราไม่มีวิธีการรักษา แต่เราเกิดมาพบพุทธศาสนา พุทธศาสนาสอนเรื่องของใจ ใจสำคัญมาก ใจสำคัญที่สุด แต่ใจสำคัญที่สุดทำไมเราต้องกินต้องอยู่ ต้องอาศัยล่ะ? สิ่งที่อยู่อาศัย เห็นไหม ก็บอกแล้วว่ามันพึ่งพาอาศัยกันได้ มันเจือจางกันได้ มันแสวงหา มันช่วยเหลือกันได้ แต่เรื่องของใจใครจะช่วยเหลือเรา ถ้าเราไม่ได้ช่วยเหลือตัวเราเอง

ถ้าเราช่วยเหลือตัวเราเอง เห็นไหม นั่นแหละ อุตตา หิ อุตตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ตนพยายามพึ่งตนเองได้แล้ว ตนยังจะเป็นที่พึ่งอาศัยของคนอื่นได้ มันชี้แนวทางได้ไง เราเดินเราจะมาวัดเราต้องมากับถนนหนทางมา การทำใจก็เหมือนกัน มันต้องมีมรรคอริยสัจจั้งเครื่องดำเนิน แล้วเราก็จับผิดจับถูก ความจับผิดจับถูกของเรา เราพยายามทำของเราให้เข้าหลัก มันไม่เข้าหลัก เริ่มยากยากตรงนั้น ยากตรงกิเลสขับไสหนึ่ง ยากตรงกิเลสมันพลิกแพลงให้เราผิดพลาดหนึ่ง แล้วความคิดของเรา ความจริงของเรากิเลสมันขับไส มันพลิกแพลงไป มันก็พ้นออกไปจากหลักอริยสัจ หลักความเป็นจริง

ทุกข์ควรกำหนด เราไม่เคยกำหนดหรอก เราเป็นข้าของทุกข์ เวลาทุกข์เราได้แต่บ่นเอาเราบ่นนะว่าเราทุกข์เรายาก เราทุกข์เรายาก แต่ทุกข์ยากมันเกิดจากอะไร? ไม่กำหนด ถ้าทุกข์

กำหนด ทุกข์นี้เกิดจากอะไร? นี่ทุกข์ที่มันเกิด ทุกข์นี้เกิดจากอะไร? จับทุกข์ไว้ได้ สาวไปหาเหตุ มัน เหตุมันเกิดจากตัณหาความทะยานอยาก เราไม่ต้องการให้มันเป็นไปตามสิ่งที่มันเป็นสังขารความจริง ความจริงมันต้องเป็นแบบนั้นแน่นอน เพราะเราวางธรรม เราวางความจริง เราไปวางทางน้ำไหล เห็นไหม น้ำปามาแล้วเราวางไป เราต้องโดนน้ำป่าซัดไปเหมือนกัน

อารมณ์มันรุนแรงเกิดขึ้นมา ในความไม่พอใจของเรามันเกิดขึ้นมา มันต้องซัดเราไป ซัดความคิด ซัดอารมณ์เราไป เราจะทุกข์ยากไปกับอารมณ์ของเรา ทุกข์ยากไป เห็นไหม เพราะอะไร? เพราะตัณหา ตัณหาคือความไม่ต้องการให้มันเป็นตามความเป็นจริงหนึ่ง มันเป็นไปแล้ว พยายามฝืนมันไว้หนึ่ง ตัณหา วิภวตัณหา นี่ตัณหาในหัวใจของเรา สมุทัยควรละ ละด้วยอะไร? ละด้วยมรรคอริยสังขัง แล้วมรรคอยู่ที่ไหนล่ะ? เราหาไม่เจอ

มรรคเราอ่านในหนังสือมาเป็นชื่อของมรรค มรรคจะเกิดขึ้นมาต้องเกิดจากการกระทำของเรา เราทำความสงบของใจขึ้นมา มรรคจะเกิดจากเรา ถ้ามรรคไม่เกิดจากเรา เราไปซื้อของ เราไม่มีเงินในกระเป๋าเลย เราจะไปซื้อของได้อย่างไร? อันนี้ก็เหมือนกัน เราจะดับทุกข์ แต่เราไม่มีเครื่องดำเนินเลย เราไม่มีมรรคในหัวใจเลย เราจะเอาอะไรไปดับทุกข์มัน คิดแต่ดับทุกข์ คิดแต่ปรารถนา คิดแต่ต้องการ ความต้องการต้องการหลายๆ แต่ไม่สมปรารถนา ไม่สมปรารถนาเพราะกิเลสมันพาคิด แต่คิดตามธรรม คิดตามธรรมต้องพยายามตั้งใจของตัวเอง

นี่ศีล สมาธิ ปัญญา ทานนี่การสละออกไปมันก็ให้เห็นคุณของท่านแล้ว ว่าสละออกไปมันมีความชุ่มเย็นใจมันขนาดไหน ศีลคือความปกติของใจ ที่มันคืนรนอยู่นี้เพราะมันไม่ปกติ มันคิดดัดแปลงตน อริยศีลไง ศีลจากภายใน มโนกรรม กรรมมันใคร่ครวญไป เพราะมันผิดศีล มันผิดความคิดมันถึงได้เร่าร้อน ถ้ามันถูกศีล มันถูกอยู่ในความคิด กรอบของศีลมันปกคลุมไว้ มันจะคิดออกไปได้อย่างไร? มันคิดออกไปไม่ได้ คิดออกไปไม่ได้เพราะอะไร? เพราะอำนาจของศีล เพราะเราเชื่อกัมมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราไม่มีอำนาจเลย เราเชื่อตัวเราเองไม่ได้ เราต้องเชื่อกัมมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก่อน

ศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ เรามาตัดแปลงตน จนมันถึงว่ามโนกรรมกระเพื่อมขึ้นมา รู้เลยว่าสิ่งนี้จะออกไปคิด มันจะตามทันความคิดของตัวเองทัน นั่นแหละเริ่มมีศีล พอมีศีล มีสมาธิ ใจตั้งมั่นขึ้นมา มรรคเกิดหรือยัง? มรรคเกิดขึ้นแล้ว แล้วเราใช้เป็นไหม? มรรคเกิดขึ้นมา

เหมือนสมบัติเรา สมบัติเรา เราใช้ในทางที่ผิดเราจะเสียหายไปหมดเลย ใช้ในทางที่ถูกมันจะเป็นประโยชน์กับเรา

นี่ก็เหมือนกัน เวลาเกิดสัมมาสมาธิขึ้นมาตื่นตื่นไปกับมัน เห็นไหม มรรคเกิดขึ้นมาแล้ว สัมมาสมาธิเกิดขึ้นมาก็ใช้มันไม่ถูก ใช้มันไม่เป็น ใช้ไม่เป็นมันก็ใช้ในทางที่ผิดพลาด ถ้าใช้มันเป็นขึ้นมา จับขึ้นมาจับความทุกข์ที่ว่ามันทุกข์ๆ มันจะจับได้ จับความทุกข์จากภายใน จับความทุกข์จากความเป็นจริง แล้วมันตัดทุกข์ได้ นี่ทุกข์นี้ควรกำหนด มันมาจากเหตุ สวาไปหาเหตุ

สมุทัยควรละ ละก็เกิดความนิโรธะ นิโรธะคือความนิโรธ คือความปล่อยวางทั้งหมด หลุดพ้นออกไปจากกิเลส นั่นแหละใจมันพ้นได้อย่างนั้น เห็นไหม มันถึงว่าสอนลงที่ใจ ทำทุกอย่างแล้วต้องลงที่ใจ ทำทุกอย่างแล้วต้องลงที่ใจ ใจมันคิด เริ่มต้นคิดอย่างหยาบๆ ก่อน เรื่องของท่าน เรื่องของการเสียสละ เรื่องของความคิด เรื่องของความนึกคิดพยายามสละออกไป นี่ศรัทธา หัวรถจักรมันดึงเรามา พอดึงเราขึ้นมา เราศึกษาใคร่ครวญในเรื่องของศีลของธรรมขึ้นมา

เราพยายามตัดแปลงตน อยู่ที่ไหนก็ทำได้ มีลมหายใจเข้าและลมหายใจออก ลมหายใจเข้านี้กพท ลมหายใจออกนี้โก โธ ลมหายใจเข้าออกพยายามผูกมัดมันไว้ ผูกจิตของเราไว้กับตัวเอง จิตเป็นของเรา ความรู้สึกเป็นของเรา แต่เราเป็นขี้ขำมัน เราไม่เคยจับต้องมันได้เลย เราผูกมัดไว้กับลมหายใจเข้าและลมหายใจออก นี่ความนึกคิด ความรู้สึก สติสัมปชัญญะนั่นแหละผูกมัดมันไว้ จับต้องมันไว้ นั่นแหละเริ่มต้นเข้ามา ถึงเห็นคุณค่าของตัวเอง เห็นคุณค่าของเรา

เรามีคุณค่ามาก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็มีหัวใจกับมีร่างกายเหมือนเรา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เป็นมนุษย์เหมือนเรา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสวงหาทางหลุดพ้นออกไปได้ เราเป็นลูกศิษย์ เราเป็นสาวกสาวกผู้ได้ยินได้ฟัง มีสิ่งที่เป็นเครื่องดำเนินอยู่เรายังทำไม่ได้เลย เรามีคนบอกทาง คนชี้บอก ไปทางนี้ ไปทางนี้ เรายังเดินผิดพลาด เราคิดว่าเรามีอำนาจวาสนาไหม? เราน่าน้อยใจไหม?

มรรคอรียสังขังมีอยู่ ศาสนา ศาสนธรรมมีอยู่ ทำไมเราไม่ทำ? ทำไมเราไม่หาความสุขใส่ตัว? เรียกร้องหาความสุขนะ อยากมีความสุข เป็หน้ายความทุกข์มาก แต่เวลาแสวงหา แสวงหาแต่ความทุกข์ ไม่แสวงหาความสุข เหตุให้เกิดความสุข มรรคอรียสังขังเกิดขึ้นมา แสวงหาความสุขขึ้นมา เอาความสุขขึ้นมาใส่ในหัวใจ แล้วมันจะสุขสมความปรารถนา ความปรารถนา

ในการประพฤติปฏิบัติที่ว่าเรื่องของศาสนธรรม มันจะเป็นไปได้ตามความเป็นจริง ความเป็นจริงที่เกิดขึ้นจากเรา เราจะทำได้ เอวัง